

LRS Socialinių reikalų ir darbo komiteto
Šeimos ir vaiko gerovės pakomitečiui

2018-12-28 Nr. 18/12/28/1

Dėl LR Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės šeimos tarybos įsteigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ (XIIP-786(2)) projekte numatytos Nacionalinės šeimos tarybos sudėties ir veiklos

Seimui nutarus pradėti diskusijas dėl Nacionalinės šeimos tarybos steigimo siekiant įgyvendinti Šeimos stiprinimo įstatymą, „Šeimos institutas“ inicijavo susijusių nevyriausybinių organizacijų ir asmenų apklausą dėl projekte numatytos Nacionalinės šeimos tarybos (toliau – Taryba) sudėties ir veiklos.

Teikiame apibendrintus komentarus ir pasiūlymus, kuriuos parengėme pagal Nacionalinės šeimų ir tėvų asociacijos, Lietuvos tėvų forumo, Nacionalinio aktyvių mamų sambūrio, „Šeimos instituto“ ir Laisvos visuomenės instituto atstovų, tėvų atstovės Lietuvos švietimo taryboje NŠTA narės A. Brandišauskienės, Jaunimo reikalų departamento atstovo J. Meldžiuko, Lietuvos teisės instituto tyrėjos dr. E. Kavoliūnaitės Ragauskienės ir profsąjungų atstovės D. Kvedaraitės atsakymus.

Problemos:

1. Tarybą numatoma kurti konkurenciniu principu. Į Tarybą siūlomi mokslininkai, įvairaus lygmens šeimų organizacijų atstovai bei savivaldybių šeimų tarybų atstovai daro junginį, panašų į Trišalę tarybą, kurioje konfliktas kyla tarp darbdavių ir darbuotojus atstovaujančių profsąjungų. Šiuo atveju skirtumas yra tas, kad konkurencijos ar konflikto nėra, todėl jo nereikia dirbtinai kurti. Dėl to paties turėtų viena institucija, šiuo atveju Seimas, priimti visą atsakomybę už narių atranką. Skirtingų valdžių skiriami atstovai vėlgi potencialiai kelia konfliktą ten, kurio jo nėra.

2. Akivaizdu, kad siekiama sukurti plačiai atstovaujamą Tarybą, tačiau kyla klausimas, kodėl į ją kaip nariai siūlomi mokslininkai (8.3), kaip atstovavimas susijęs su mokslu (teorija)? Mokslininkai dalyvauja NVO veikloje, yra NVO nariai, todėl gali tapti Tarybos nariais. Be to, mokslininkus Taryba gali pasitelkti kaip ekspertus, konsultantus.

3. Projekte numatyta, jog pirmenybė teikiama skėtinėms organizacijoms. Atkreipiame dėmesį, kad pagal šiuo metu galiojančią skėtinės organizacijos apibrėžimą, nėra nė vieno veikiančio šeimų NVO skėčio. Kol kas šeimų NVO bendradarbiauja neformaliai arba jungtinės veiklos pagrindu.

4. Projektu ketinama steigti Taryba be tinkamų išteklių užtikrinimo kokybiškai veiklai, tikėtina, gali tapti įrankiu politikams jų priimamiems sprendimams legitimizuoti, o ne vykdyti veiklą, naudingą šeimos politikos efektyvumo didinimui. Nuostatų, ypač juose numatomų Tarybos uždavinių ir funkcijų, svarstymas neturint bent preliminarios sąmatos, gali sukelti nepagrįstus lūkesčius pirmajai Tarybai ir taip pakenkti šio labai svarbaus ilgalaikio bendradarbiavimo mechanizmo kūrimui, stiprinimui, plėtojimui.

Pasiūlymai:

Eil. Nr.	Projekto straipsnis	Pagrindimas
1.	2. Tarybos veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto. ~~Taryba turi antspaudą su savo pavadinimu.~~ Nacionalinės šeimos tarybos nuostatus (toliau – Nuostatai) ir sudėtį tvirtina Seimas Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto teikimu. Tarybos nariai dirba visuomeniniais pagrindais.	Siūlome atsisakyti antspaudo, nes jis privalomas tik valstybės bei savivaldybių institucijoms, notarams bei antstoliams.
2.	5. Pagrindiniai Tarybos uždaviniai yra šie: ~~užtikrinti šeimos politiką formuojančių valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą,~~ palaikyti ryšius su Lietuvos šeimomis, šeimų organizacijomis ir su šeimomis dirbančiomis organizacijomis, analizuoti jų lūkesčius, dalyvauti formuojant šeimos politiką ir nustatant strategines šeimos politikos kryptis bei šeimos stiprinimo prioritetus, teikti Seimui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei išvadas ir pasiūlymus dėl šeimos politikos įgyvendinimo gerinimo.	Siūlome atsisakyti šio deklaratyvaus uždavinio, nes jį įgyvendinti pajėgi Vyriausybė, o ne visuomeniniais pagrindais veikianti NŠT. Atkreipiame dėmesį, kad Šeimos stiprinimo įstatyme numatyta, jog „ <i>Siekiant užtikrinti šeimos politiką formuojančių valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimą ir jų veiklos koordinavimą, sudaroma Šeimos politikos komisija. Prireikus Šeimos politikos komisija į posėdžius gali kviešti Nacionalinės šeimos tarybos, kitų institucijų, nevyriausybinių organizacijų atstovus, nepriklausomus ekspertus.</i> “ (11.1 str.)
3.	6.4. ~~analizuoja ir vertina šalies demografinės raidos tendencijas, jų ryšį su valstybės vykdoma socialine ir ekonomine politika ir apie tai informuoja Seimą, Vyriausybę ir visuomenę, taip pat padeda nustatyti aktualias šeimos politikos ir demografinės raidos problemas ir prioritetus;~~ 6.7. teikia pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms, asociacijoms, kitiems juridiniams ir fiziniams asmenims dėl aktyvios veiklos siekiant įgyvendinti šeimos politiką ~~bei gerinti šalies demografinę padėtį;~~ 7.11. ~~siūlyti priemones demografinėi padėčiai gerinti;~~	Šioms funkcijoms kokybiškai įgyvendinti reikalingas laikas, kompetencijos ir kiti ištekliai, todėl visuomeniniais pagrindais veikianti Taryba nebus pajėgi to atlikti. Be to, šios funkcijos yra perteklinės nustatytiems uždaviniams įgyvendinti.
4.	7.9. pasitelkti specialistus, sudaryti ekspertų komisijas (darbo grupes) iš ministerijų, Vyriausybės įstaigų, įmonių, įstaigų ir asociacijų atstovų, suderinusi su jų vadovais, mokslo ir studijų institucijų atstovų, įstatymų ir kitų teisės aktų projektams savo	„6.5. rengia ir kiekvienais metais, ne vėliau kaip iki gegužės 1 dienos, Seimo posėdyje pristato pranešimą apie šalies šeimų būklę ir šeimos politikos formavimo bei įgyvendinimo padėtį; 6.6. analizuoja ir vertina programų ir priemonių, skirtų šeimai palankiai aplinkai kurti,

	<p>kompetencijai priklausančiais klausimais vertinti, pranešimui apie šalies šeimų būklę ir šeimos politikos formavimo bei įgyvendinimo padėtį rengti ir kitoms problemoms nagrinėti. Į šias komisijas prireikus gali būti kviečiami užsienio specialistai;</p> <p>28. Tarybos pasitelktų ekspertų ar konsultantų, kuriais gali būti ir Tarybos nariai, darbas ~~gali būti~~ apmokamas pagal su jais Tarybos pirmininko sudarytas sutartis iš valstybės biudžete Tarybai išlaikyti skirtų ar kitų lėšų.</p>	<p>įgyvendinimą;</p> <p>6.9. Seimo prašymu arba savo iniciatyva vertina numatomo teisinio reguliavimo poveikį šeimai arba atlieka teisės aktuose nustatytą teisinio reguliavimo stebėseną;“</p> <p>Šioms funkcijoms kokybiškai įgyvendinti reikalingas laikas, kompetencijos ir kiti išteklių, todėl visuomeniniais pagrindais veikianči Taryba nebus pajėgi to atlikti. Todėl siūlome numatyti galimybę šias funkcijas įgyvendinti pasitelkus specialistus ir ekspertus bei galimybę Tarybos nariams būti ekspertais ir konsultantais, kurių darbas apmokamas.</p>
5.	8. Tarybos sudėtis tvirtinama Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto teikimu. Tarybą sudaro 15 narių, nevyriausybinių organizacijų atstovų:	Siūlome atsisakyti mokslininkų, kaip narių, dalyvavimo Taryboje, o taip pat užtikrinti, kad savivaldybių šeimų taryboms atstovautų NVO atstovai.
6.	<p>8.1. penki Lietuvos savivaldybių asociacijos ~~deleguoti~~ savivaldybių šeimų tarybų atstovai;</p> <p>9. Lietuvos savivaldybių asociacija Nuostatų 8.1 papunktyje nurodytus savivaldybių šeimų tarybų atstovus deleguoja Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas iš savivaldybių šeimų tarybų pirmininkų pasiūlytų atstovų savo įstatuose nustatyta tvarka.</p> <p>ARBA</p> <p>9. Lietuvos savivaldybių asociacija Nuostatų 8.1 papunktyje nurodytus savivaldybių šeimų tarybų atstovus deleguoja Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas iš Šeimų tarybų asociacijos pasiūlytų atstovų savo įstatuose nustatyta tvarka.</p>	<p>Būtina atsižvelgti į realybę, Lietuvos savivaldybių asociacija nesidomi savivaldybių šeimų tarybų veikla, nesiekia bendradarbiavimo, tad nepritariame siūlymui suteikti jai tokią atsakingą – atstovų delegavimo – funkciją. Manome, kad maksimaliai turi būti skatinamas šeimų tarybų judėjimas iš vidaus. Siūlome diskusijai tokius savivaldybių šeimų tarybų atstovų atrankos variantus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) išrinkti balsavimo būdu savivaldybių šeimų tarybų pirmininkų; 2) pasiūlyti Šeimų tarybų asociacijos. <p>Tai paskatintų šeimų tarybas bendradarbiauti, susitikinėti, kartu veikti, gal net steigti asociaciją, kad būtų užtikrintas efektyvesnis atstovavimas šeimoms, kompetencijų tobulinimas ir pan.</p>
7.	8.2. ~~penki dešimt~~ Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto deleguotų šeimoms vienijančių ir su šeimomis dirbančių nevyriausybinių organizacijų atstovų;	Siūlome šeimų organizacijų atstovus rinkti garantuojant platų visuomenės grupių atstovavimą pagal organizacijos vykdomą veiklą, kuriojamas sritis, pvz.: gausios šeimos, tautinių mažumų šeimos, jaunos šeimos, senoliai, vaikus su negalia auginančios šeimos, o plačiausiai - dirbančių tėvų šeimos. Kaip pavyzdys gali būti Prancūzija, kurios Nacionalinės šeimų organizacijų tarybos nariai renkami asociacijas grupuojant pagal sektorius, veiklos rūšis.

8.	<p>10. Nuostatų 8.2 papunktyje nurodytus šeimas vienijančių ir su šeimomis dirbančių nevyriausybinių organizacijų atstovus deleguoja Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas iš šių organizacijų pasiūlytų atstovų, pirmenybę teikdamas skėtinėms organizacijoms ir organizacijoms, kurių atstovai per pastaruosius aktyviai veikiančioms ne trumpiau kaip 5 metus dalyvavo valstybės (savivaldybių) institucijų patvirtintos sudėties tarybose, komitetuose, komisijose, darbo grupėse ir pateikė (inicijavo) pasiūlymus (iniciatyvas) dėl viešojo valdymo sprendimo (-ų) šeimos politikos srityje.</p>	<p>Siūlome atsisakyti prioriteto teikimo skėtinėms organizacijoms, nes narystės pagrindu veikiančių šeimoms atstovaujančių asociacijų nariai yra fiziniai asmenys, t.y. tėvai arba juridiniai ir fiziniai asmenys – NVO ir tėvai.</p> <p>Siūlome deleguojamiems NVO atstovams nustatyti kriterijus kompetencijai, patirčiai bendradarbiaujant su valstybės (savivaldybių) institucijomis, indėliui ir patirčiai rengiant teisės aktus, dalyvaujant šeimos politikos formavime.</p>
9.	<p>8.3. penki Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto deleguoti mokslo ir studijų institucijų atstovai, tyrinėjantys šeimos politikos klausimus.</p> <p>11. Nuostatų 8.3 papunktyje nurodytus mokslo ir studijų institucijų atstovus, tyrinėjančius šeimos politikos klausimus, deleguoja šių institucijų aukščiausieji akademinės savivaldos organai.</p>	<p>Siūlome, kad mokslininkai Taryboje galėtų dalyvauti tik kaip NVO atstovai arba būtų pasitelkiami kaip ekspertai, konsultantai.</p> <p>Atsisakant mokslininkų kaip Tarybos narių dalyvavimo, nebeliktų ir Projekte numatyto abejonių keliančio jų delegavimo būdo. SRDK politinis pobūdis suteikia pagrindą manyti, kad pasirenkami mokslo ir studijų institucijų atstovai galėtų būti ideologiškai „patogūs“, atmetant „nepatogius“ kandidatus.</p> <p>Atkreiptinas dėmesys, kad LR Mokslo ir studijų įstatyme nėra įvardinta, kas yra „aukščiausieji akademinės savivaldos organai“, taip pat nėra aišku, kas yra „akademinė savivalda“, pvz., valstybiniuose mokslo institutuose yra mokslo tarybos, bet ne akademinės tarybos.</p>
10.	<p>12. Tarybos sudėties projektą rengia Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas. Organizuodamas Tarybos narių atranką, jis atsižvelgia į aktualias ir prioritetines šeimos politikos problemas įvertina, ar NVO veikia šiose srityse: šeimų įgalinimas; šeimos savivertės didinimas, teigiamo visuomenės požiūrio į šeimą formavimas; atstovavimas dirbančių šeimų interesams; vaiko saugumo šeimoje ir tėvų atsakomybės už vaiko teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimą užtikrinimas; paslaugų šeimoms teikimas (pasirengimas šeimai, ankstyvoji šeimos krizių prevencija, pagalba išgyvenantiems krizę ir pan.).</p>	<p>Lietuvoje šeimos politika vis dar suprantama kaip socialinės politikos dalis, tačiau Šeimos stiprinimo įstatyme, kuriame numatytas ir Tarybos sukūrimas, laikomasi horizontalaus požiūrio ir numatoma į šeimos aspektą atsižvelgti visų sričių politikoje. Siūlome atsisakyti taip įprasto kovos su pasekmėmis požiūrio ir atrankai naudoti ne problemų įvardinimo kelią, bet įvardinti pagrindines prevencines, skainančiąsias šeimų NVO veiklos sritis:</p> <ol style="list-style-type: none"> šeimų įgalinimas; šeimos savivertės didinimas, teigiamo visuomenės požiūrio į šeimą formavimas; atstovavimas dirbančių šeimų interesams; vaiko saugumo šeimoje ir tėvų atsakomybės už vaiko teisių ir teisėtų interesų

		įgyvendinimą užtikrinimas; e) paslaugų šeimoms teikimas (<i>pasirengimas šeimai, ankstyvoji šeimos krizių prevencija, pagalba išgyvenantiems krizę ir pan.</i>).
11.	13. Tarybos nario kadencija – 4 metai. Kadencijų skaičius neribojamas, ne daugiau kaip trys kadencijos iš eilės.	Siūlome riboti kadencijų skaičių maksimaliai iki 3. Tai sudarytų galimybę patekti naujiems nariams, nes NVO sektorius plečiasi. Atkreipiame dėmesį, kad kadencijų trukmė bei periodas neturėtų sutapti su politiniais 4 metų ciklais.
12.	14. Tarybos narys gali būti atšauktas, jeigu jis atsisako būti Tarybos nariu arba jį atšaukia jį delegavusi organizacija ar institucija. Tokiu atveju iki Tarybos kadencijos pabaigos Nuostatuose nustatyta tvarka deleguojamas ir tvirtinamas naujas Tarybos narys.	Siūlome, kad Taryba būtų sudaryta tik iš nevyriausybinių organizacijų atstovų.
13.	26. Tarybos pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir nariai savo pareigas atlieka nenutraukdami darbo santykių pagrindinėje darbovietėje. Jų kelionės į Tarybos posėdžius išlaidos gali būti apmokamos iš valstybės biudžeto Tarybai išlaikyti skirtų lėšų.	Niekur nėra aptarta, kokių pagrindų (išskyrus gerą valią) darbdaviai turi suteikti galimybę šeimoms atstovaujančius savo darbuotojus išleisti į posėdžius ir už tai mokėti jiems darbo užmokestį. Problema yra susijusi ne tik su steigiamą Nacionaline šeimos taryba, kurios posėdžiai numatomi kas 3 mėnesius, bet ir su atstovavimu dalyvaujant Seimo komitetų, tarybų ar komisijų prie ministerijų posėdžiuose, darbo grupių pasitarimuose. Siūlome paprašyti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išaiškinimo, kaip teisiškai teisingai spręsti minėtus atstovavimo (advokacijos) ir darbo santykių, kai NVO atstovai neturi darbo santykių NVO, klausimus. Siūlome kelionės į Tarybos posėdžius išlaidas visuomet apmokėti.

Prašome atsižvelgti į įvardintas problemas, įvertinti teikiamus pasiūlymus ir paskatinti Projekto svarstymą bei priėmimą.

Direktorė

Jolanta Ramonienė

tel. 8-699 64747, el. p. jolanta.ramoniene@seimos.org

Originalas nebus siunčiamas